

روند توسعه گردشگری در ایران با اقامتگاه های بوم گردی

مسعود منتظری شاه توری

دانشجوی دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه ریزی روستائی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران،

ایران

علیرضا استلاجی^۱

استاد گروه جغرافیا انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، تهران، ایران

مجید ولی شریعت پناهی

دانشیار گروه جغرافیای روستائی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهرری، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۶

چکیده

گردشگری نقش مهمی در بهبود وضعیت محیط زیست، ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، فرآیندها و پویایی جوامع شهری و روستایی دارد و از طریق نفوذ و تأثیر بر کلیه ی جوانب زندگی مردم، آن ها را چه از نظر اقتصادی و چه از نظر فرهنگی-اجتماعی به رشد می رساند. لذا در حال حاضر در اغلب کشورهای دنیا از جمله ایران، گردشگری اهمیت و جایگاه خاصی در توسعه پیدا نموده است. یکی از موضوعات متنوع اوقات فراغت که مورد نظر گردشگران در کشور است، اقامتگاه های بوم گردی می باشد. هدف این پژوهش بررسی روند توسعه گردشگری در ایران با شرایط اقامتگاه های متنوع بوم گردی می باشد. این مطالعه به لحاظ هدف کاربردی است و از نظر روش توصیفی و تحلیلی است در واقع حاصل مطالعه می تواند راهنمای مناسبی برای اجرای مطلوب موضوع باشد. و در این صورت وضعیت موجود با توصیف صورت می گیرد که در نهایت به تحلیل منتهی می شود و در آخر می تواند الگوی مناسب برای جذب گردشگران با انگیزه آشنائی با سنت و آداب و رسوم باشد. یکی از روش های مهم در فرایند برنامه های استراتژیک، روش SWOT است اس-دلیو-ا-تی که در فارسی با نام تحلیل سوات هم شناخته می شود یکی از ابزارهای برنامه ریزی استراتژیک است. که برای ارزیابی وضعیت داخلی و خارجی یک سازمان استفاده می شود. در این مطالعه برای تعیین پایایی پرسشنامه با تاکید بر همسانی درونی سوالات از طریق محاسبه ضریب الفای کرانباخ عمل شده است که با نرم افزار SPSS 22 برای مجموعه سوالات مربوط به هر متغیر اقدام شده است در نهایت آزمون همبستگی نشان داد که ۶ فرضیه مورد ارزیابی قرار داد که هر شش فرضیه تایید شدند. یعنی گردشگری با اقامت در فضای های سنتی و بومی کشورمان قابل اجراست، اقامت گردشگران در اقامتگاه های بوم گردی دارای پیامدهای مثبت است، بین وجود جاذبه های طبیعی، زیرساختی، مدیریتی و فرهنگی توسعه گردشگری از دیدگاه مردم محلی و بومی رابطه معنی داری وجود دارد، بین توسعه گردشگری و افزایش جذب گردشگر رابطه معنی داری وجود دارد، بین وجود جاذبه های طبیعی، زیر ساختی، مدیریتی و فرهنگی در مناطق و توسعه گردشگری رابطه معنی داری وجود دارد و بین رضایت گردشگران وارد شده به مناطق و توسعه گردشگری از دیدگاه گردشگران رابطه معنی داری وجود دارد.

کلیدواژگان: بوم گردی، برنامه ریزی گردشگری، اقامت متنوع، مدل swot

مقدمه

امروزه گردشگری به عنوان گذرگاه توسعه‌ی پایدار تلقی می‌شود که با ماهیتی چند بعدی، علاوه بر تأمین نیاز گردشگران، باعث تغییرات عمده‌ای در سیستم جامعه‌ی میزبان می‌شود (طاهری دمنه و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۱۸). از این رو در کشورهای جهان از گردشگری به عنوان کاتالیزوری کارآمد برای بازسازی و توسعه اجتماعی نواحی، یاد شده است. تا جایی که سازمان جهانی گردشگری در بیانیه مانیل، گردشگری را نیاز اساسی در هزاره سوم معرفی کرده است (تولایی، ۱۳۹۱: ۱۱۳). بنابراین گردشگری به عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصادی در جهان مطرح است، و سهم بزرگی در درآمد، و ایجاد اشتغال دارد (چاک، ۱۳۸۲: ۴۱). بر طبق آمار اقتصادی جهان طی سال ۲۰۱۸ مجموع درآمد حاصل از گردشگری داخلی و بین‌المللی به ۳۴/۵ تریلیون دلار رسید اگر چه بخش گردشگری ۲۶۰ میلیون شغل ایجاد کرده است، تقریباً ۹ درصد از اشتغال جهان را در بر می‌گیرد (سجاسی قیداری و همکاران، ۱۳۹۰: ۴۱). در عصر حاضر، گردشگری و اقتصاد گردشگری در حال تبدیل به یکی از سریع‌ترین صنایع روبه رشد جهان بوده و ابزاری برای ایجاد درآمد ملی و از اصلی‌ترین ارکان اقتصادی و نیز از مفاهیم، اشکال و ارکان توسعه پایدار قلمداد می‌شود (شاکری زاده، ۱۳۹۴: ۳۱۷). از این رو بسیاری از کشورها این صنعت پویا را به عنوان منبع اصلی درآمد، اشتغال زایی، رشد بخش خصوصی و توسعه ساختار زیربنایی می‌دانند (جان سوار، ۱۳۹۰: ۴۴۱). بر طبق داده‌هایی از سازمان گردشگری جهان (WTO) در سال ۲۰۱۴، اروپا متداول‌ترین مکان برای گردشگری است و ۵۸۴ میلیون گردشگر، با ۵۱ درصد از کل گردشگران ورودی در جهان را داشته است، و بعد از آن آسیا و اقیانوسیه با ۲۶۳ میلیون و ۲۳ درصد از گردشگران بین‌المللی قرار دارد (رنجبریان و زاهدی، ۱۳۹۱: ۹۱). سپس آمریکا با ۱۸۲ میلیون و ۱۶ درصد از گردشگران ورودی، در حالی که آفریقا با ۵۶ میلیون، با تنها ۵ درصد از کل گردشگران ورودی قرار می‌گیرد، و نهایتاً شرق میانه ۵۰ میلیون ۴ درصد از کل گردشگران بین‌المللی را پذیرفته است (حجه فروش، ۱۳۹۱: ۱۸۸). صنعت جهانگردی در سراسر دنیا، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، که شکل‌های دیگر اقتصادی مانند تولید یا استخراج منابع طبیعی به صرفه نیست، بسیار مورد توجه می‌باشد (چارلز و همکاران، ۱۳۹۲: ۸۶). توسعه صنعت گردشگری برای کشورهای در حال توسعه که با معضلاتی چون نرخ بیکاری بالا، محدودیت منابع ارزی و اقتصاد تک محصولی مواجه اند، می‌تواند از اهمیت فراوانی برخوردار باشد (صالحی، و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۲۱). در زمینه قدرت اشتغال زایی این صنعت می‌توان به این نکته اشاره کرد که در مقابل ورود هر ۶ نفر جهانگرد به کشور، یک فرصت شغلی برای یک نفر ایجاد می‌شود به گونه‌ای که هم کارگران ساده بدون مهارت و هم صاحبان مهارت‌های گوناگون می‌توانند در این صنعت مشغول به فعالیت شوند (بهرامی، ۱۳۸۲: ۱۲). در همین راستا ایران به عنوان کشوری در حال توسعه که ساختار اقتصادی آن به شدت متکی به صادرات نفت و درآمدهای ارزی حاصل از آن بوده است (منتظری شاه توری، ۱۳۹۸: ۲۱۵)، برای ایجاد یک توسعه همه جانبه و پایدار و همچنین جایگزینی منابع جدید کسب درآمد به جای منابع نفتی، نیازمند استفاده از تمامی امکانات و قابلیت‌های خود می‌باشد (یاری و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۴۴). ایران به علت واقع شدن بر روی کمربند خشک دنیای قدیم، به عنوان کانون تیلور حاکمیت‌ها و امپراطوری‌های مختلف و قرارگیری در چهار راه تمدن‌های آسیایی و اروپایی دارای منابع گردشگری متنوع طبیعی، تاریخی و فرهنگی در زمره مستعدترین کشورهای جهان محسوب می‌شود (کریمی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۰۹) و به لحاظ جاذبه‌های گردشگری، تنوع گردشگری و تنوع صنایع دستی به ترتیب جزو ۱۰، ۵ و ۳ کشور اول جهان

است (حسن پور و داغستانی، ۱۳۹۲: ۱۲۵) لیکن وابستگی شدید درآمد ارزی به صادرات فرآورده های نفت و گاز، موجب کم توجهی به این فعالیت شده است (محمودی و امیری، ۱۳۹۰: ۳۳). با این وجود، کشور ما به رغم غنای تاریخی، فرهنگی و طبیعی به سبب عوامل متعدد در زمینه جذب گردشگر توفیق نداشته و سهم ناچیزی را در اقتصاد کشور به خود اختصاص داده است (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۲). امروزه منبع عمده درآمد خانوارهای روستایی در کشورهای در حال توسعه از بخش کشاورزی تأمین می شود و این بخش مهمی در تأمین امنیت غذایی روستاها و شهرها دارد (ضیائی و تراب احمدی، ۱۳۹۲: ۲۰۱)؛ با این وجود بخش کشاورزی به تنهایی قادر به ایجاد فرصت های شغلی کافی برای جمعیت در حال افزایش روستایی نیست و لازم است که توسعه فعالیت های غیر زارعی نظیر گردشگری روستایی، اقامتگاه های بومی، صنعت و خدمات کامل شود (عنابستانی، ۱۳۹۷: ۲۴). براین اساس، انگیزه زیادی در سیاست گذاران توسعه روستایی برای توسعه متعادل فعالیت های غیرزراعی و در رأس آن گردشگری از طریق رفع موانع توسعه آن برای رسیدن نقش مهمی در توسعه ی مناطق دارد (یاوری، ۱۳۹۰: ۳۵). به طوری که، نرخ رشد تقاضای گردشگری در مناطق روستایی و مناطق طبیعی جهان در ۲۰ سال گذشته، در اروپا ۵۲ درصد، آفریقا ۸/۱ درصد، شرق میانه ۴/۱ درصد، جنوب آسیا ۹/۴ درصد، جنوب شرق آسیا و اقیانوس آرام ۱۰/۸ درصد، شمال آمریکا ۵/۴ درصد و دیگر نقاط جهان ۴/۳ درصد بوده است (شمس الدینی و همکاران، ۱۳۹۷: ۹۱). اکنون که مناطق روستایی کشور با مشکلاتی همچون بیکاری، بهره وری پایین کشاورزی، مهاجرت روز افزون به شهرها و حاشیه نشینی مواجه اند، توسعه گردشگری که منبعی قابل اتکا در همه کشورهاست می تواند تأثیر فزایندهای بر روی افزایش درآمد هم در سطح ملی و هم در سطح محلی و نیز افزایش فرصت های شغلی، افزایش سطح دستمزدها و تحول و گسترش تولیدات داشته باشد. اساس گردشگری روستایی، تلفیق چشم اندازهای محیط زیست، فعالیت های مزرعه و اقامتگاه های بومی و فرهنگ های خاص موجود در روستا هست که از یک طرف زمینه تفریح و تنوع را برای گردشگران فراهم می کند و از طرف دیگر باعث ایجاد فرصت های شغلی و کسب درآمد برای افراد محلی می شود. ایجاد این فرصت بدون تخریب محیط زیست و منابع طبیعی مدنظر قرار دارد. به طوری که توسعه گردشگری روستایی بر آن است تا فشار بین ابعاد پایداری را تعدیل کند (نوری، ۱۳۹۱: ۱۲). در همین راستا به منظور توسعه پایدار روستایی و برخورداری روستاییان از معیشت روستایی، امکان افزایش درآمد خانوارهای روستایی، اشتغال زایی و جلوگیری از مهاجرت های روستایی را در بستر بهبود کیفیت زندگی و توزیع متعادل خدمات و تسهیلات رفاهی در روستا، فراهم می کند (میرزاده کوهشاهی و دهقانی، ۱۳۹۵: ۲۰). از سویی دیگر، برخورداری روستاهای ایران از جاذبه های طبیعی، منابع و پتانسیل های اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی، التزامی در توسعه گردشگری روستایی به شمار می رود (میرزاده کوهشاهی و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۳).

توسعه گردشگری راه حل های بالقوه ای را برای بسیاری از مشکلاتی که مناطق روستایی با آنها مواجه هستند ارائه می دهد. رشد اقتصادی پایدار از طریق ایجاد اشتغال در بخش های تجارت (صنایع دستی)، ایجاد بازارهای جدید برای محصولات کشاورزی و گسترش زیرساخت های اقتصادی، توسعه فرهنگی - اجتماعی، شامل ارتقا و ایجاد خدمات عمومی، توسعه ی صنایع، روستوم و هویت فرهنگی (جان سی، ۱۳۹۳: ۶۰)، افزایش فرصت های ارتباطات و تبادلات فرهنگی، محافظت و ارتقای محیط زیست طبیعی و زیرساخت های موجود گردشگری می توانند به

حفاظت محیط زیست گردشگری که صنعتی به نسبت پاکیزه و سبز محسوب می‌شود و در نهایت می‌تواند به حفاظت محیط زیست محلی کمک نماید (وثوقی و حبیبی، ۱۳۹۲: ۱۱). بنابراین ضرورت آن وجود دارد که از مناطق نمونه گردشگری روستائی مطالعه و بررسی به عمل آید. علیرغم مشکلات فراوان در راه توسعه گردشگری کشور و کمبود امکانات لازم در جهت توسعه بخشیدن به صنایع گوناگون کشور، صنعت گردشگری می‌تواند نقش موثری در رونق بخشیدن به اقتصاد شهر و روستا و گام موثری در جهت توسعه گردشگری شود و اثر تکاثری ایجاد نماید (دلبری و رجیبی، ۱۳۹۰: ۶۵) در حالی که با توجه به توان‌ها و پتانسیل‌های مورد نظر هنوز هیچ برنامه‌ای جهت توسعه گردشگری و اقامتگاه‌های متنوع تدوین نشده است (کاظمی، ۱۳۹۰: ۳۳). از این رو با توجه به رشد فزاینده جمعیت شهرها و افزایش مشکلات شهری و نیز عدم برنامه ریزی و همچنین عدم موفقیت برنامه‌های مختلف اجرا شده در جهت توسعه مناطق نمونه گردشگری، ضروری است راهکارهای جدیدی در این زمینه ارائه گردد تا از امکانات و توانایی‌های بالقوه و بالفعل در این راستا و در جهت رفع بخشی از مشکلات گردشگری و نیز توسعه و تحول نواحی شهری و روستائی به طرز معقولانه‌ای استفاده شود (Median and Lee, 1982, 1). در این خصوص توسعه صنعت گردشگری در نواحی شهری و روستائی مورد مطالعه به عنوان یک استراتژی جدید توسط جوامع محلی، عوامل سیاسی و برنامه‌ریزان که به عنوان عوامل مهم اصلاح مناطق قابل توسعه گردشگری به شمار می‌آید و می‌تواند نقش عمده‌ای در توسعه گردشگری داشته باشد و شعار گردشگری حداکثر بازده حداقل آسیب در راستائی توسعه این صنعت با تنوع بخشیدن به اقامتگاه‌های بوم گردی موثر واقع می‌گردد. حال از این رو پژوهش حاضر با استفاده از روش تحقیق تلفیقی از پژوهش توصیفی و همبستگی به دنبال رهیافت به روند توسعه گردشگری در ایران با شرایط اقامتی متنوع (مطالعه موردی: اقامتگاه‌های بوم گردی) است و جامعه آماری پژوهش حاضر را گردشگران خارجی و گردشگران داخلی و ساکنین مناطق بومی و محلی، که دارای جاذبه گردشگری می‌باشند تشکیل داده است. از این رو در این پژوهش جامعه آماری مورد مطالعه نامحدود است و با توجه به نامعین بودن حجم جامعه آماری، تعداد حجم نمونه ۲۰۰ نفر می‌باشد.

ابزار اندازه گیری

ابزار اندازه گیری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه‌ی که محقق ساخته است که شامل ۲۰ سؤال است و همچنین در این تحقیق از طیف لیکرت برای سنجش متغیرها استفاده شده است، این طیف از پنج قسمت مساوی تشکیل شده است که با ۳۰ گویه در اختیار پاسخگو قرار گرفته تا گرایش خود را در مورد آن مشخص کنند. طیف از گرایش بسیار زیاد تا گرایش بسیار کم کشیده شده است که به هر یک از قسمت‌های طیف شماره‌هایی از ۱ تا ۵ اختصاص داده که به گرایش بسیار زیاد شماره ۵ و گرایش بسیار کم شماره ۱ و سپس نمره هر یک از گویه‌ها محاسبه گردید.

روش تحلیل داده‌ها

پس از گردآوری، استخراج و طبقه بندی داده‌ها توسط محقق، جداول توزیع فراوانی و نسبت‌های توزیع تهیه شد و بر اساس آنها اقدام به تجزیه تحلیل داده‌ها شد. با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و آزمون t نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها به شرح زیر است:

فرضیه اول: گردشگری با اقامت در فضای‌های سنتی و بومی کشورمان قابل اجراست.

فرضیه صفر: گردشگری با اقامت در فضای‌های سنتی و بومی کشورمان قابل اجرا نیست.

فرضیه تحقیق : گردشگری با اقامت در فضای های سنتی و بومی کشورمان قابل اجراست.

جدول ۱. نتایج آزمون فرضیه اول (نگارندگان، ۱۴۰۰)

Test Value = 3		
سطح معنی داری	df	آماره t
۰۰۰.	۱۹۹	۵۹.۱۸۸

فضاهاى سنتى و بومى کشور

باتوجه به نتایج جدول فوق چون سطح معنی داری کوچکتر از ۰.۰۵ است بنابراین فرضیه صفر رد شده و فرضیه تحقیق مورد تأیید قرار می گیرد. می توان نتیجه آن این است که فرضیه پژوهش مبنی بر گردشگری با اقامت در فضای های سنتی و بومی کشورمان قابل اجراست.

فرضیه دوم : اقامت گردشگران در اقامتگاه‌های بوم گردی دارای پیامدهای مثبت است.

فرضیه صفر : اقامت گردشگران در اقامتگاه‌های بوم گردی دارای پیامدهای مثبت نیست.

فرضیه تحقیق : اقامت گردشگران در اقامتگاه‌های بوم گردی دارای پیامدهای مثبت است.

جدول ۲. نتایج آزمون فرضیه دوم (نگارندگان، ۱۴۰۰)

Test Value = 3		
سطح معنی داری	df	آماره t
۰۰۰.	۱۹۹	۵۶.۳۰۶

توسعه گردشگری

باتوجه به نتایج جدول فوق چون سطح معنی داری کوچکتر از ۰.۰۵ است بنابراین فرضیه صفر رد شده و فرضیه تحقیق مورد تأیید قرار می گیرد. می توان نتیجه آن این است که فرضیه پژوهش مبنی بر اقامت گردشگران در اقامتگاه‌های بوم گردی دارای پیامدهای مثبت است.

فرضیه سوم : بین وجود جاذبه‌های طبیعی، زیرساختی، مدیریتی و فرهنگی توسعه گردشگری از دیدگاه مردم محلی و بومی رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه صفر : بین وجود جاذبه‌های طبیعی، زیرساختی، مدیریتی و فرهنگی توسعه گردشگری از دیدگاه مردم محلی و بومی رابطه معنی داری وجود ندارد.

فرضیه تحقیق : بین وجود جاذبه‌های طبیعی، زیرساختی، مدیریتی و فرهنگی توسعه گردشگری از دیدگاه مردم محلی و بومی رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۳. نتیجه آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه سوم (نگارندگان، ۱۴۰۰)

دیدگاه مردم محلی و بومی	
۰.۹۸۴	جاذبه‌های طبیعی، زیرساختی، مدیریتی و همبستگی پیرسون
۰.۰۰۰	فرهنگی سطح معنی داری
۲۰۰	تعداد

باتوجه به نتایج جدول فوق چون سطح معنی داری کوچکتر از ۰.۰۵ است و نتیجه آن این است که فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین وجود جاذبه‌های طبیعی، زیرساختی، مدیریتی و فرهنگی توسعه گردشگری و دیدگاه مردم محلی و بومی، پذیرفته می شود. همان گونه که مشاهده می شود در سطح ۹۹ درصد بین جاذبه‌های طبیعی، زیرساختی،

مدیریتی و فرهنگی و دیدگاه مردم محلی و بومی رابطه وجود دارد و ضریب همبستگی آن برابر با ۰.۹۸۴ می باشد و می توان گفت کاهش یا افزایش هر کدام از دو متغیر باعث کاهش یا افزایش در دیگر متغیر می شود. فرضیه چهارم: بین توسعه گردشگری و افزایش جذب گردشگر رابطه معنی داری وجود دارد. فرضیه صفر بین توسعه گردشگری و افزایش جذب گردشگر رابطه معنی داری وجود ندارد. فرضیه تحقیق: بین توسعه گردشگری و افزایش جذب گردشگر رابطه معنی داری وجود دارد..

جدول ۴. نتیجه آزمون ضریب همبستگی پیرسون فرضیه چهارم (نگارندگان، ۱۴۰۰)

افزایش جذب گردشگر	
توسعه گردشگری	همبستگی پیرسون ۰.۶۱۰
	سطح معنی داری ۰.۰۰۰
	تعداد ۲۰۰

باتوجه به نتایج جدول فوق چون سطح معنی داری کوچکتر از ۰.۰۵ است و نتیجه آن این است که فرضیه پژوهش مبنی بر رابطه بین توسعه گردشگری و افزایش جذب گردشگر، پذیرفته می شود. همان گونه که مشاهده می شود در سطح ۹۹ درصد بین توسعه گردشگری و افزایش جذب گردشگر رابطه وجود دارد و ضریب همبستگی آن برابر با ۰.۶۱۰ می باشد و می توان گفت کاهش یا افزایش هر کدام از دو متغیر باعث کاهش یا افزایش در دیگر متغیر می شود.

نتیجه گیری

با عنایت به مطالب فصل اول، دوم و سوم و بخصوص تحلیل نقاط، قوت، ضعف فرصتها و تهدیدهای گردشگری و اینکه گردشگری می تواند به توسعه پایدار در مناطق هدف کمک نماید و امکان ارائه شیوه های جدید گردشگری در مناطق ذکر شده را در قالب اقامت متنوع را در کشور به وجود آورد.

لذا می توان نتیجه گرفت که :

- ۱- گردشگری توام با اقامت متنوع می تواند راهکار جدیدی در توسعه مناطق و کمتر توسعه یافته باشد.
 - ۲- گردشگری مبتنی بر اسکان در اقامتگاه های بوم گردی و گشت های طبیعت گردی توامان با زندگی مردم مناسب ترین الگوی گردشگری است.
 - ۳- اقامت در اقامتگاه های بوم گردی و اشنائی با آداب و رسوم مردم بهترین نقاط جهت تمرکز گردشگری در مناطق هدف میباشد.
 - ۴- فصل بهار و تابستان بهترین زمان سفر می باشد. افزایش دما در گرمسیر و رو به اعتدال رفتن شرایط آب و هوایی در مناطق گرمسیر مبین تنظیم برنامه گردشگری در این فصل ها است.
 - ۵- بهترین دوره گردشگری و بهترین برنامه تنظیم یک گشت، مبتنی بر بازدید و اقامت در اقامتگاه های بوم گردی، گشت ۵ روزه است.
- همچنین می توان گفت :

- با توجه به نتایج فرضیه اول مورد تایید قرار گرفت لذا می توان گفت در توسعه پایدار علاوه بر ارتقای سطح زندگی مردم، امکان حفظ و تقویت منابع، اعم از آب، خاک، منابع ژنیتیکی و جانوری برای نسل های آینده

وجود دارد. براساس ویژگی های توسعه پایدار به حفاظت از محیط زیست، حفظ منافع مردم محلی و بومی اهمیت دارد. قلمرو توسعه پایدار به حفاظت از محیط زیست و حیات وحش محدود نمی شود، بلکه مفاهیمی نظیر شهر، روستا، انرژی عدالت اجتماعی، توزیع عادلانه ثروت، مشارکت مردم در تصمیم گیریها و برنامه ریزی ها و درواقع همه زوایای زندگی بشر امروز و آینده را در بر میگیرد. توسعه پایدار به همان میزانی که ابعاد ملی و بین المللی دارد، ابعاد منطقه ای و محلی نیز دارد. مواد اولیه و اصلی اکوتوریسم، منابع و مناظر طبیعی است.

- با توجه به نتایج فرضیه دوم مورد تاییر قرار گرفت لذا می توان گفت حفظ و هویت محیط زیست محور اکوتوریسم و توسعه پایدار می باشد. بر اساس شناختی که از قابلیت های گردشگری، برنامه ریزی اکوتوریسم و روستا گردی و بوم گردی باعث توسعه پایدار می شود. ضرورت توسعه اکوتوریسم پایدار، توسعه پایدار روستائی و ایجاد خدمات و امکانات، رفاهی و بهداشتی مناسب و استاندارد می باشد که در نتیجه ی آن سایر انواع گردشگری از قبیل جاذبه های، گردشگری روستائی، عشایری، فرهنگی و تاریخی و ... توسعه می یابد.
- با توجه به نتایج فرضیه سوم مورد تاییر قرار گرفت لذا می توان گفت ماندگاری و رویای در ذهن مانده از سفر بیشتر می شود و توجه به حفاظت از جاذبه های طبیعی و فرهنگی افزایش می یابد. رشد انواع خدمات مورد نیاز گردشگری باعث ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری و کاهش مهاجرت به خارج افزایش درآمد سرانه خانوار و افزایش سطح درآمد و رفاه و سلامت و زیبایی منطقه می گردد. توسعه پایدار باعث رعایت تناسب، امنیت، سلامتی، رفاه، عدالت و زیبایی در فرم و محتوای منطقه می شود. نیازهای و نتایج توسعه پایدار و توسعه گردشگری در مناطق گردشگری تا اندازه زیادی با هم مشترک می باشند. در وضعیت کنونی نبود برنامه ریزی و نظارت علمی بر مکان گزینی برخی از کاربری های گردشگری و فقدان یا کمبود برخی از کاربری ها و خدمات گردشگری از موانع توسعه صنعت گردشگری و توسعه پایدار است.
- با توجه به نتایج فرضیه چهارم مورد تاییر قرار گرفت لذا می توان گفت برای رسیدن به توسعه پایدار، تلاشی مداوم برای حفظ و تقویت قابلیت های محیطی و جلوگیری از شکست و انقراض آنها ضروری است. ایجاد و افزایش خدمات مورد نیاز، ایجاد زیر ساخت های گردشگری، توسعه فضای سبز، ساماندهی، معابر، افزایش کمی و کیفی کاربری های گردشگری، احداث کمینگ های مناسب، ساماندهی حمل و نقل، جلوگیری از تبدیل اراضی زارعی و باغات به فضای شهری و ... از دیگر نیازهای توسعه پایدار مناطق گردشگری می باشند. درخصوص ارتباط توسعه پایدار باید گفت که نیازهای توسعه پایدار مناطق نمونه گردشگری، همان نیازهای توسعه صنعت گردشگری بوده و پسامدهای مثبت یکی به رونق دیگری کمک میکند.

سه شاخه محبوب و مطلوب و قابل توجه گردشگری یعنی فرهنگی، تاریخی، اکوتوریسم و گردشگری روستائی در مسیر استفاده از اقامتگاه های بومگردی با استفاده از امکانات منطقه قابل معرفی، اجرای و تداوم می باشد. پیشنهادات زیر در راستای ارائه الگوی گردشگری در مسیر اقامتگاه های بومگردی و قابلیت اجرایی دارند.

۱. ساماندهی مسیرهای اصلی منتهی به مناطق هدف و تهیه نقشه کامل و روز آمد سطح دسترسی

۲. جذب سرمایه گذاری در بخش گردشگری و ارائه راهکارهای تشویقی به سرمایه گذاران در بخش گردشگری.
۳. احداث و ارائه خدمات بین راهی در مسیرهای اصلی
۴. آموزش جامعه محلی و بالا بردن سطح آگاهی آنها در برخورد با گردشگران و نیز تبیین مقوله گردشگری و فواید گردشگری برای ایشان
۵. برگزاری همایش ها، گردهمایی ها، جشنواره مرتبط با گردشگری منطقه بخصوص جشنواره های فصلی با موضوعات فرهنگ قومی، محلی
۶. تهیه فیلم، چاپ تمبر، کتاب، بروشور، کارت پستال، آلبوم های عکس، سایت های مجازی از جاذبه ها زندگی مردمان شهر و روستا در سطح ملی و بین المللی .
۷. تعیین روز و ایام خاص بنام روز گردشگری در تقویم گردشگری تدوینی توسط وزارت خانه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، استانداریها، فرمانداری ها و...
۸. برنامه ریزی آشنایی دفاتر خدمات مسافرتی با زندگی مردمان منطقه
۹. با اجرای موارد فوق می توان به الگوی مناسبی در زمینه گردشگری و طبیعت گردی دست یافت.

بخش گردشگری

۱. تقویت بازاریابی و تبلیغات گردشگری
۲. ایجاد و تقویت زیر ساخت های گردشگری از قبیل حمل و نقل ، خدمات پذیرایی و...
۳. ایجاد و تقویت نظارت بر رعایت استانداردها و ضوابط فنی در جهت ارتقای کیفیت زیر ساخت ها، واحدهای گردشگری و نقاط جذب گردشگری و...
۴. معرفی ظرفیت ها و نقاط گردشگری
۵. اعمال سیاست های حمایتی و تشویقی از قبیل معافیت عوارض ساخت و ساز تاسیسات گردشگری، ترویج تورهای آشنا سازی، اعطای جایزه به آژانس های که بتوانند بیشترین گردشگر را به مناطق هدف وارد کنند.
۶. جذب سرمایه گذران در طرحهای مرتبط با گردشگری
۷. معرفی ظرفیت و ایجاد و تقویت انواع گردشگری
۸. استفاده از تکنولوژی و مکانیزاسیون از قبیل ایجاد امکان کسب اطلاعات کافی و جدید از طریق سایتهای اینترنتی، ایجاد امکان استفاده از خدمات بانکی به شکل اعتباری در مدت اقامت گردشگران در مناطق
۹. ایجاد و توسعه فعالیت های اوقات فراغت و سرگرمی از قبیل تاسیسات و تجهیزات ورزشی و ...
۱۰. فراهم کردن امکانات گردشگری برای گردشگران از قبیل تفریح و بازار خرید و...
۱۱. ایجاد جاذبه های مصنوعی و استفاده از تلفیق تکنولوژی با جاذبه های طبیعی از مانند ایجاد باغ پرندگان ، باغ وحش
۱۲. آموزش و آشنا سازی مردم مقصد با بحث گردشگری و گردشگران آموزش همگانی در جهت تقویت آگاهی مردم از منابع ارزشمند محیطی و در راستای حفاظت از آنها در مناطق شهری، روستائی و عشایری
۱۳. جلوگیری از استقرار واحدهای آلاینده در منطقه

۱۴. شناسایی نقاط آلاینده و حذف عوامل آلاینده

۱۵. جلوگیری از تخریب اراضی جنگلی

۱۶. تجهیز نقاط گردشگری به سطل های جمع آوری زباله ، دستشوی و آبخوری
خانه های ترویج گردشگری

با توجه به اهمیت موضوع توسعه گردشگری و رونق اقتصادی در این صنعت بسته های اجرایی توسعه ای به تصویب هیئت دولت رسیده ^۱ (ایجاد خانه های روستائی و صنایع دستی در روستاهای هدف گردشگری به تعداد ۲۷۷ خانه بنام خانه های ترویج گردشگری و صنایع دستی در روستا های هدف شکل گیرد) با عنایت به وجود خانه های روستائی در مناطق گردشگر پذیر و همجوار جاذبه های گردشگری و با برنامه ریزی مناسب می توان اینگونه خانه ها را مورد استفاده قرار داده و به رونق اقتصادی و درآمد خانواده ها کمک شایانی نمود. و در این راستا کمبود فضا های اقامتی را نیز در مناطق شهر های کوچ و روستا ها جبران نمود .

منابع

- عنابستانی، ع. گیاهی، ح. جوانشیر، م. ۱۳۹۷، بررسی و تحلیل آثار ایجاد اقامتگاه های بوم گردی بر توسعه سکونتگاه های روستائی، مجله فصلنامه علمی پژوهشی برنامه ریزی فضایی (جغرافیا) ۲۹ (۸) ص، ۲۴
- تولایی، س. ۱۳۹۱ بوم گردی باتاکید بر جاذبه های گردشگری استان گلستان، مجله پژوهش های جغرافیایی، ۵۸ (۱)، صص ۱۱۳
- سجاسی قیداری، ح. افتخاری، ر. ، پورطاهری، م. ۱۳۹۰ پ، هنه بندی پتانسیل بوم گردی حوزه نفوذ شهری با استفاده از روش تلفیقی تصمیم گیری چند معیاره GIS و TOPSIS، مجله دو فصلنامه پژوهش های شهری، ۴ (۴) ص ۵۶-۴۱
- شاکری زاده، ا. مهدوی، ف. ۱۳۹۴ تعیین قابلیت و توان بوم شناختی شهرستان رودان به منظور کاربری طبیعت گردی با استفاده از روش تصمیم گیری چند معیاره مجله پژوهش های جغرافیای طبیعی، ۲ (۴۷) ص ۳۳۲-۳۱۷
- نسترن، م. حجه فروش، ش. ۱۳۹۱ سنجش توانمندی های بوم گردی مناطق حفاظت شده با استفاده از GIS، مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، ۲ (۴۶) ص: ۱۸۸-۱۸۳
- صالحی، ص. ابراهیمی، ل. فتاحی، ن. ۱۳۹۶، مشارکت محلی و توسعه بومگردی، روستای جنت رودبار، مجله فصلنامه علمی پژوهشی، آموزش محیط زیست و توسعه پایدار، ۳ (۶)، ص ۱۳۶-۱۲۱
- بهرامی، ا. فرهادیان، ه. ۱۳۸۲ نقش بوم گردی در معیشت پایدار جوامع محلی و حفظ منابع طبیعی مجله جهاد دانشگاهی، ۲۵۸، (۲۲) ، ص ۴۵-۱

- نوری، غ. تقی زاده، ز. ۱۳۹۱ ارزیابی آسایش زیست اقلیمی سراب نیلوفر با شاخص های (Evanz) و Thermo-hydrometric جهت فعالیت های بومگردی، مجله فصلنامه علمی پژوهشی اکویولوژی تالاب ۱۲، (۳) ص ۱۲
- میرزاده کوهشاهی، م. شهدادی، ع. رستمی، م. ۱۳۹۷ تعیین مناسب ترین زیست بومهای توسعه بومگردی جامعه بنیاد، دهستان سیاهو بندرعباس، مجله دوفصلنامه مطالعات اجتماعی گردشگری، ۱۳. (۷) ص ۸۰-۵۳
- وثوقی، م. حبیبی، س. ۱۳۹۲ دانش بومی؛ گامی به سوی بومی سازی توسعه ی روستایی و توانمندسازی روستاییان، فصلنامه ی مطالعات توسعه ی اجتماعی - فرهنگی، ۴. (۲)، ص ۲۳-۹
- یاری، ح. حسین زاده، س. رضائی، م (۱۳۸۹) شناخت صنعت جهانگردی و گردشگری، چاپ اول، تهران، نشر سیمای دانش، آذر، صفحه ۱۹ و ۱۴۴
- چاک. وای، گ. ۱۳۸۲، جهانگردی در چشم انداز جامع، ویراست دوم، ۱۹۹۷ پارسائیان، ع. اعرابی، م. تهران، انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی
- جان سوار، ب. ۱۳۹۰ مدیریت گردشگری پایدار، سبزی، م. تهران، نشر سازمان مدیریت صنعتی ص ۵۱۰-۴۶۱
- رنجبریان، ب. زاهدی، م. ۱۳۹۱ خدمات صنعت گردشگری، چاپ پنجم، اصفهان، نشر چهار باغ، صفحه ۹۱
- چارلز، آر. گلندر، جی. آر. برنت، ریچی. ۱۳۹۲، شناخت صنعت گردشگری اصول، رویه ها و رویکردها، ضرغام بروجنی، ح. بذرافشان، م. ایوبی یزدی، ح. تهران، انتشارات مهکامه، ص ۳۰۳-۸۴
- ضیائی، م. تراب احمدی، م. ۱۳۹۲ شناخت صنعت گردشگری با رویکرد سیستمی، چاپ دوم، تهران، نشر علوم اجتماعی، ص ۳۰۰-۸۱
- محمودی، م. مقدمی امیر، م. ۱۳۹۰ مدیریت نوین توریسم جهانی (شناخت مفاهیم، اصول و بازاریابی توریسم، چاپ دوم، تهران، انتشارات مهکامه
- قاسمی ف، زیاری ک، صادقی م، (۱۳۹۳) تحلیل کیفی و مکانی مراکز اقامتی شهر شیراز جهت توسعه گردشگری (با تاکید بر هتل ها)، فصل نامه جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای، ۱۱. (۴) تابستان ۱۳۹۳، ۱۳-۱۱ صفحه
- طاهری دمنه، م. فرمانی، س. مستوفی، ر. (۱۳۹۰) بررسی چالش های موجود در صنعت گردشگری شهر شیراز در ارتباط با محدودیت های مراکز اقامتی، ۸ (۲): ۱۳۲-۱۱۷
- کرمی، م. حسین زاده دلیر، ک. خلیلی، ر (۱۳۹۱) ارزیابی دسترسی گردشگران شهری به اماکن خدماتی - رفاهی در شهرداری ایران، فصلنامه فضای گردشگری، ۱۱ (۳): ۱۲۷-۱۰۸
- منتظری شاه توری، م. ۱۳۹۸، روند توسعه گردشگری در ایران با شرایط اقامتی متنوع (مطالعه موردی : اقامتگاه های بوم گردی) پایان نامه دکترای تخصصی جغرافیا و برنامه ریزی روستائی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران. ۲۱۵ صفحه
- دلبری، ع. رجبی، م. ۱۳۹۰ مدیریت مقصد توریسم، تهران، انتشارات، مهکامه، ص ۶۵

- حسن پور، م. داغستانی، س. ۱۳۹۲ برنامه ریزی گردشگری، تهران، نشر مکامه، ص ۱۲۴، ۱۲۸
- کاظمی، م. ۱۳۹۰، مدیریت گردشگری، انتشارات سمت، تهران، ص ۳-۲۲۶
- جان سی، ه. ۱۳۹۳ مدیریت بحران در صنعت گردشگری علت ها و پیامد ها، گوهری، م. تهران مهکامه ص ۶۰
- یاوری، ح. ۱۳۹۰، آشنائی با جاذبه های گردشگری ایران، تهران، نشر آذر، ص ۳۵
- شمس الدینی، ع. کردوانی، پ. عسگری، رسول. ۱۳۹۷، ارائه مدل آینده نگر کارآفرینی مبتنی بر بومگردی در روستاهای هدف گردشگری، مجله فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، ۳۱ (۸) سال، ص ۹۱-۱۰۲
- میرزاده کوهشاهی، م. دهقانی، ا. ۱۳۹۵ بررسی نقش پتانسیل های بومگردی بندرعباس در جذب گردشگران مجله پژوهش نامه فرهنگی هرمزگان، ۱۱ (۴) ص، ۲۰

Marketing strategies for hotel, Arthur Median and Benjamin Lee. Journal of Hospitality Management vol .1 No.3,1982